õppis kohalikus Piknurme külakoolis, Põltsamaal Eesti Aleksandri linnakoolis 1903—05, Tartus H. Treffner'i gümnaasiumis 1906—12 ja a-st 1912 Tartu ülikooli õigusteaduskonnas, mille lõpetas 1925. a. Maailmasõja ajal 1916—17 töötas T. Tartus sõjapõgenejate korraldamise asutistes ja 1917 Tartu linnavalitsuses. Pikemat aega on ta teotsenud ajakirjanduse alal, olles „Maaliidu" vastutav toimetaja 1918—19, „Kaja" tegevtoimetaja 1920—21, vastutav toimetaja 1922—23 ja peatoimetaja 1924——35, „Uus Eesti" peatoimetaja 1935—37. T. oli I—V Riigikogu liige põllumeestekogude rühmas ja toimis mitmel korral rühma esimehena. Riigikogu esindajana võttis ta osa Rahvusvahelise Parlamentide Uniooni konverentsidest Berliinis, Pariisis ja Bukarestis. A-l 1937 oli T. Rahvuskogu I koja liige ja sai 1938 Tartumaalt Riigivolikogu liikmeks uue Põhiseaduse elluviimise rahvarinde kandidaadina; ta on rahvarinde keskjuhatuse liige jaan-st 1938. Põllutööministriks on T. olnud riigivanem K. Päts'i (vt. ka *Suppl.*) valitsuses nov-st 1932 maini 1933 ja riigihoidja K. Päts'i valitsuses sept-st 1937 apr-ni 1938, K. Eenpalu valitsuses maist 1938 okt-ni 1939 ja J. Uluotsa (vt. neid ka *Suppl.*) valitsuses alates okt-st 1939. Veebr-st sept-ni 1937 oli ta vastasutatud ühingu „Eesti Lihaeksport" juhatuse esimeheks, kellena teostas eksporttapamajade ja lihasaaduste ekspordi ümberkorraldamise. Ka on T. viimaseil a-il kaasa töötanud Isamaaliidus, ms. keskjuhatuse liikmena a-st 1937. Ta on toimetanud koguteose „Konstantin Päts" (Tall., 1934) ja avaldanud väiksema töö „Riigihoidja Konstantin Päts" (Tall., 1937; 2. tr. 1938 pealkirjaga „Konstantin Päts. Eesti riigi rajaja").

„Uus Eesti" 1938, nr. 127; Pvl. 1938, nr. 125; isikl. jm. saadud andmed.

T.

***TUURAND, Aleksander**, dekoraator, oli „Estonia" teatri dekoraatoriks enda vabasurmani 5. IX 1936 ukj. Tallinnas.

Pvl. 1936, nr. 240; „Teater" 1936, nr. 6. *T.*

***TÕNISSON, Aleksander**, riigikaitse- ja omavalitsustegelane, oli I diviisi ülem a-st 1928, nov-st 1932 maini 1933 sõjaminister K. Päts'i (vt. ka *Suppl.*) valitsuses, seejärel sept-ni 1933 uuesti I diviisi ülem, mis kohalt ta vabastati J. Tõnisson'i (vt. ka *Suppl.*) valitsuse poolt ja määrati sõjanõukogu liikmeks. Apr-s 1934 määrati T. Tartu linnapeaks ja dets-s 1939 Tallinna ülemlinnapeaks. Tartu linnapeana on T. pannud erilist rõhku linna heakorra parandamisele ning välimuse kaunistamisele. Nii on soetatud muruplatse, uusi kõnniteid ja puiestikke, korrastatud Emajõe kaldaid, ehitatud eeskujulik turuhoone, veetorn ja ka koolimaju. 1937. a. oli T. Rahvuskogu II koja liige ja selle juhatuse 1. abiesimees ning on a-st 1938 Riiginõukogu liige. Isamaaliidu keskjuhatuse liige ja Isamaaliidu Tartu linna komitee esimees on ta olnud a-st 1935 ja uue Põhiseaduse elluviimise rahvarinde keskjuhatuse liige a-st 1938. T. on olnud Vabariigi Ohvitseride Keskkogu esimees 1920 ja 1927—33 ja kuulunud ka Vabadusristi Vendade Ühenduse keskjuhatusse, olnud K. Päts'i 60 a. sünnipäeva puhuks väljaantud koguteose komitee esimees 1933—34, Eesti-Soome Ühingu asutajaid ja esimees a-st 1937, Eesti-Belgia Ühingu abiesimees a-st 1934, Eesti-Läti Ühingu Tartu osakonna esimees a-st 1937, Vabadussõja Üleriikliku Mälestusmonumendi Püstitamise Tartu Komitee esimees a-st 1939 ja Vabadussõja Ajaloo Komitee juhatuse liige. Samuti on ta ms. Tartu E. Põllumeeste Seltsi (a-st 1936), „Vanemuise" seltsi (a-st 1935) ja Tartu Tuletõrje Ühingu (a-st 1939) auliige. T. on avaldanud ka mõningaid kirjutisi, näit. koguteoses „Mälestused iseseisvuse võitluspäivilt" I, II (Tall., 1927, 1930). T. on E. Vabadusristi kavaler.

E. Vabadusristi Kavalerid (1935); Post. 1935, nr. 105; Eesti Vabadussõda 1918—1920 I, II (1937, 1939); isikl. jm. saadud andmed. *T.*

TÕNISSON, Georg, vt. **AGORI.**

TÕNISSON, Ilmar Hans, avalik ja üliõpilaskonnategelane, järgneva poeg, sünd. 26. I 1911 vkj. Tartus, õppis H. Treffner'i gümnaasiumis Tartus ja J. Vestholm'i gümnaasiumis Tallinnas, lõpetas viimase a. 1928; ta õppis s. a-st Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas filosoofiat ja ajalugu ning omandas mag. phil. astme tööga rahvuspsühholoogia uurimismeetodite üle a. 1936. Toiminud 1935—36 „Postimehe" toimetuse liikmena, töötas T. 1937—39 Kaubandus-Tööstuskoja ja Tartu ülikooli stipendiaadina Londoni ülikoolis sotsioloogia ja psühhotehnika alal. T. suri 10. X 1939

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 345